

Tabel 1 De vijf soortenrijkste uurhokken van Friesland

UURHOK	PLAATS(EN)	AANTAL SOORTEN
205-560	Hemrik, Wijnjewoude	441
145-600	Midsland-Noord, Terschelling	427
200-560	Beetsterzwaag	410
215-555	Oosterwolde	362
150-600	Hoorn, Terschelling	350

Tot slot: niemand zal de illusie hebben dat we heel Friesland volledig op lepidoptera kunnen bemonsteren. Toch is het voor een goed inzicht in de vlinderdiversiteit van Friesland noodzakelijk dat we ook de op voorhand minder aantrekkelijke gebieden bezoeken. Een representatieve bemonstering van de fysisch-geografische regio's is daarom een eerste stap in de juiste richting.

Referenties

Anonymus 2004. Geen witte plekken meer op de kaart van Nederland (maar wel grijze). Nieuwsbrief van de Werkgroep Vlinderfaunistiek 3: 2-3.
Vlinderwerkgroep Friesland & De Vlinderstichting 2000. Dagvlinders in Fryslân. Friese Pers Boekerij, Leeuwarden; KNNV, Utrecht.

***Eilema complana* versus *Eilema lurideola* – Gerrit Tuinstra**

Op 10 maart j.l. hield de Sectie Ter Haar de voorjaarsbijeenkomst, in Lexmond. Op deze bijeenkomst waren we als Friezen weer met een behoorlijke afvaardiging (11 personen) present. Zoals altijd was het weer een afwisselende en boeiende bijeenkomst. Naast de bestuurlijke mededelingen werden er door verschillende personen uiteenlopende praatjes gehouden en diverse faunistische mededelingen gedaan.

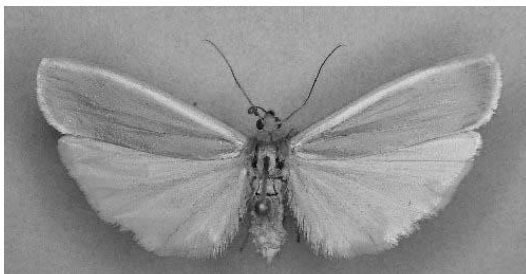
Rob de Vos hield een korte workshop met als titel “De *Eilema*-soorten in Nederland”. Een aantal van deze soorten, waarvan de rupsen van korstmossen en algen leven, kunnen onderling met elkaar verward worden. De volgende zes *Eilema*’s kunnen verspreid over Nederland en ook in Friesland worden waargenomen:

- *E. depressa*,
- *E. pygmaeola*,
- *E. griseola*,
- *E. complana*,
- *E. lurideola* en
- *E. sororcula*.

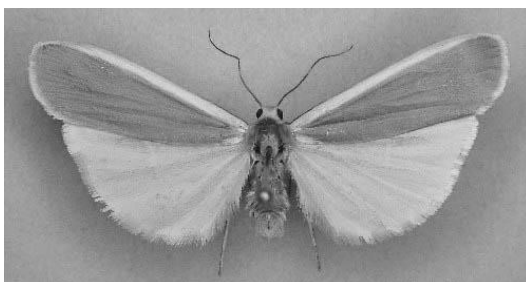
De enige soort waarvan de mannetjes qua uiterlijk duidelijk van de vrouwtjes verschillen is *E. depressa*. Deze soort heeft donkere achtervleugels. De kleinste Nederlandse *Eilema*-soort is *E. pygmaeola*, die eigenlijk uitsluitend in de kustgebieden (duinen) voorkomt. *E. griseola* komt in twee kleurvormen voor, grijs en (in mindere mate) gelig. Deze soort heeft een wat bredere voorvleugel en mist de karakteristieke gele voorrand van de voorvleugel, die bij een aantal andere soorten duidelijk zo aanwezig is. Veel kleiner dan bv. *E. griseola* en eigenlijk de enige echte gele *Eilema* is *E. sororcula*.

De reden van het houden van deze workshop was voornamelijk de gebleken verwarring tussen de soorten *E. complana* en *E. lurideola*. Veel exemplaren van beide soorten in collecties zijn in het verleden met elkaar verwisseld.

Een aantal vrij opvallende kenmerken maken dit eigenlijk overbodig. Zowel *E. complana* als *E. lurideola* hebben (zeer) lichte ondervleugels, wat beide soorten onderscheidt van de andere *Eilema*'s. De bovenvleugels van beide soorten zijn grijs (bij *E. lurideola* iets donkerder dan *E. complana*), met een gele voorrand van de voorvleugel. Verschillen zitten hem in de vleugelbreedte (bij *E. lurideola* breder dan *E. complana*) en de uitloop van de gele rand in de vleugelpunt. De gele rand is bij *E. complana* over de hele vleugel even breed, terwijl deze rand bij *E. lurideola* naar de vleugelpunt versmalt. Rob merkt op dat dit kenmerk bij levende exemplaren van *E. complana* in rust niet altijd goed kan worden waargenomen. Dit

E.complana

E.luridiola

Foto's: A.Saunders en G.Tuinstra

heeft te maken met de karakteristieke rusthouding; de vlinder rolt de vleugels als het ware rond het lichaam. De Nederlandse naam van de vlinder is goed gekozen: streepkokerbeertje. Een volgend kenmerk is dat de "kraag" (net achter de kop) bij *E. complana* geheel geel is. Bij *E. lurideola* is de kraag ook geel maar bij deze

soort bevat de kraag altijd een verdonkering, terwijl dit bij *E. complana* nooit het geval is. Nog een kenmerk (vooral bij mannetjes) zit hem in het achterlichaam. Bij *E. complana* is deze vanaf de achterste punt tot ongeveer halverwege het lichaam meestal gelig van kleur. Bij *E. lurideola* is dit over maximaal een derde van het achterlichaam.

Hoewel *E. lurideola* geen zeldzaamheid lijkt te zijn, komt de soort waarschijnlijk minder voor dan *E. complana*. Dat is ook onze ervaring hier in Friesland. Rob toont van beide soorten een verspreidingskaartje maar merkt daarbij op dat daarin fouten zitten, wat te maken heeft met verkeerde determinaties. Hij roept dan ook op om exemplaren in collecties te controleren en eventuele fouten aan hem door te geven.

Vorig jaar hebben we de collectie in het Natuurmuseum Fryslân onder de loep genomen, waaronder ook de familie *Arctiidae* (beervlinders) waartoe de *Eilema*'s behoren. Ook daar bleken nogal wat fouten in te zitten. Een groot deel van de als *E. lurideola* gedetermineerde exemplaren zijn daarbij bij *E. complana* terecht gekomen. Andersom geldt dit voor een kleiner aantal.

Hoewel er dus een aantal goed waarneembare (onderscheidende) kenmerken zijn voor *Eilema complana* en *Eilema lurideola*, blijft het dus goed opletten bij vangsten van deze soorten.

Op de site “Voorlopige atlas van de macro-nachtvlinders in Friesland” (www.vlinderwerkgroepfriesland.nl/nachtvlinders) staan foto's van alle zes in Friesland voorkomende *Eilema*-soorten. Alle hierboven genoemde kenmerken van *Eilema complana* versus *Eilema lurideola* zijn duidelijk te zien op deze foto's.

Tweede zoektocht naar de Sleedoornpage – Siep Sinnema

In februari 2006 heeft de Vlinderwerkgroep Friesland een excursie tussen Steenwijk en Wolvega gehouden om vast te stellen of de Sleedoornpage zich in Friesland gevestigd heeft. Die zoektocht met ongeveer 20 mensen was tevergeefs: er werden geen eitjes van de Sleedoornpage gevonden. De vlinder is al wel een aantal keren in Friesland gezien, voor het eerst in 1982. Het gaat daarbij echter om slechts enkele waarnemingen en die kunnen ook betrekking hebben op zwervende exemplaren. De beste methode om vast te stellen of de Sleedoornpage zich in Friesland voortplant, is het vaststellen van ei-afzetting, die plaatsvindt in de oksels van takken van de Sleedoorn. Afgelopen zomer werd melding gemaakt van een vlinder van de Sleedoornpage in een tuin in Wolvega.

Vandaar dat een drietal vroege vogels, namelijk Gerrit Tuinstra, Jannie Sinnema en Siep Sinnema op 17 februari 's morgens in de buurt van Wolvega opnieuw gingen zoeken naar deze speld in een hooiberg. De eitjes zijn minder dan een millimeter groot, maar vallen door de witte kleur gelukkig nog enigszins op. Na uren zoeken in Sleedoornstruiken rond Wolvega werd de moed bijna opgegeven en leek het vinden van het eerste kievitsei op dat moment gemakkelijker dan het ontdekken van deze vlindereieren, maar in dit geval werd het doorzetten beloond: